

15914

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινῶν ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρηὶ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την άποψη ότι η εξωτερική εμφάνιση δείχνει και τον χαρακτήρα του ανθρώπου.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί πίσω από την κόσμια εμφάνιση καταφέρνουν να κρύβουν την κακότητα της ψυχής.
3. Ο Μαντίθεος είναι βέβαιος ότι από τη νεαρή ηλικία του κανένας δεν θα ενοχλούνταν στη Βουλή.
4. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι είναι η πρώτη φορά που αναγκάστηκε να αγορεύσει ενώπιον κοινού.
5. Ο Μαντίθεος με την αγόρευσή του δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να ακολουθεί την πατρογονική παράδοση της ενασχόλησης όλων με τα κοινά.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1417a 16-26

15914

Στο κείμενο που ακολουθεί ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας, της ικανότητας του λόγου να δείχνει συγκεκριμένη, αυτή δηλαδή που επιδιώκει ο ρήτορας, μορφή συμπεριφοράς. Για να το πετύχει αυτό ο ρήτορας είναι απαραίτητο να προσέξει δύο ζητήματα, τα κίνητρα και τα γνωρίσματα.

Η διήγηση πρέπει να αποδίδει χαρακτήρες. Αυτό θα γίνει, αν ξέρουμε τί είναι αυτό που κάνει τον χαρακτήρα. Ένα είναι το να δηλώνει την επιλογή και προτίμηση του ατόμου: η ποιότητα του χαρακτήρα προσδιορίζεται από την ποιότητα της επιλογής και προτίμησης, ενώ η ποιότητα της επιλογής και προτίμησης προσδιορίζεται από τον τελικό στόχο. (...) Ένας άλλος τρόπος για να δοθεί τέτοιο χρώμα είναι οι περιγραφές των τρόπων με τους οποίους εκδηλώνονται τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του κάθε επιμέρους χαρακτήρα, π.χ. «ενώ μιλούσε, βιάδιζε», κάτι που δείχνει βέβαια χαρακτήρα αλαζονικό και χυδαίο. Επίσης: τα λόγια του ρήτορα να μη δίνουν την εντύπωση ότι ξεκινούν από την ψυχρή λογική, όπως συμβαίνει στους σημερινούς ρήτορες, αλλά από τις προσωπικές επιλογές και προτιμήσεις του ρήτορα: «Εγώ αυτό ήθελα· γιατί αυτή ήταν η προσωπική μου επιλογή· μπορεί, βέβαια, να μην κέρδισα τίποτε, και έτσι όμως ήταν καλύτερα»: το ένα δείχνει φρόνηση, το άλλο αρετή·

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη ομόρριζη λέξη** της Νέας Ελληνικής, για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ὄψεως, ἀμελοῦντες, δοκῶ, πέπαινται, κριταί.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

(έκδ. του Albin, U. Φλωρεντία: Sansoni, 1955)
Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμάζοταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Δίοδοτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδῶ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίῳν, καλέσας αὐτοῦς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μναῖς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας. «Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἔως μὲν εἶχον, οὐδέν

15914

μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ άνηρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια». Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκπεπληγμένοι καὶ δακρύνοντες ὤχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἤκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὑβρισμένους ὑφ' ὧν ἠκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἔνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν **μειρακίῳν** (= τῶν **μειρακίῳν**): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ὤχοντο: ἐφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ὀγδῶ δ' ἔτει δοκιμασθέντος ... τὰ ἐπιτήδεια**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

αὐτοῖς: εἶναι ..... ΣΤΟ .....

ἀργυρίου: εἶναι ..... ΣΤΟ .....

ἀπόρως: εἶναι ..... ΣΤΟ .....

άνηρ: εἶναι ..... ΣΤΟ .....

ἀποστερηθέντας: εἶναι ..... ΣΤΟ .....

(μονάδες 5)

β. «(...) καλέσας αὐτοὺς εἶπε **Διογείτων**, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ **εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας**»: Ο κατήγορος αφηγείται ἐδῶ τι εἰπώθηκε στη συνάντηση του Διογείτονα με τους δύο γιους του Διόδοτου. Να αναγνωρίσετε το εἶδος της δευτερεύουσας πρότασης (μονάδες 2) και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς και τη συντακτική της λειτουργία (μονάδες 3).

Μονάδες 10

15914-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

1. – Λ: οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα
2. – Σ: πολλοὶ μὲν γὰρ ... κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγόνασιν
3. – Λ: τινῶν ... ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ.
4. – Λ: τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι
5. – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαιυνται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης Ῥητορική 3.16 1417a 16-26

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας και επιχειρεί να δείξει με ποια μέσα ο λογογράφος καταφέρνει να ζωγραφίσει συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς (ἥθος). Μπορεί να συσχετιστεί με την αναφορά του Μαντιθέου στην εξωτερική εμφάνιση ή με την απόφασή του να μιλήσει στη Βουλή που από κάποιους θα μπορούσε να εκληφθεί και ως ένδειξη θράσους.

B4. πρόσοψη, υποψία, καχυποψία – παραμελώ, μεταμέλεια, επιμελητής – ένδοξος, δοξολογία, παράδοξο – αναπαυτικός, ανάπαυλα, κατάπαυση – ανακριτής, αδιάκριτος, πρόκριση

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§ 9-11.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Οχτώ χρόνια αργότερα, όταν ενηλικιώθηκε το μεγαλύτερο από τα αγόρια, τα κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους τούς είχε αφήσει είκοσι αργυρές μνες και τριάντα στατήρες. «Εγώ έως τώρα έχω ξοδέψει πολλά από τα δικά μου για να σας μεγαλώσω. Όσον καιρό είχα, ποσώς με απασχολούσε. Τώρα ωστόσο πένομαι και ο ίδιος. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις υποβληθεί ήδη στη διαδικασία της δοκιμασίας και ενηλικιώθηκες, σκέψου πλέον μόνος σου πώς θα εξασφαλίσεις τα προς το ζην.» Όταν

Οκτώ έτη λοιπόν μετά από αυτά, αφού εξετάσθηκε ο πρεσβύτερος από τους γιους του Διοδότου και γράφτηκε στον κατάλογο των εφήβων, τους κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους άφησε σε αυτούς είκοσι αργυρές μνες και τριάντα νομίσματα της Κυζίκου. «Εγώ λοιπόν πολλά από την περιουσία μου έχω ξοδέψει για τη διατροφή σας. Και ως ότου μεν είχα δεν με ενδιέφερε να ξοδεύω για χάρη σας· τώρα όμως και εγώ είμαι πτωχός. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις εξετασθεί και είσαι πλέον

15914-Λύση

τα αγόρια τα άκουσαν αυτά, συγκλονισμένα και με δάκρυα στα μάτια κίνησαν και πήγαν στη μητέρα τους και, αφού την πήραν μαζί τους, ήρθαν και με βρήκαν. Η κατάσταση τους, έπειτα από αυτό που τους είχε συμβεί, σε συντάραζε: είχαν εκδιωχθεί κακώς, έκλαιγαν και με παρακαλούσαν να μην επιτρέψω να στερηθούν την πατρική τους περιουσία ούτε να καταλήξουν πάμφτωχα, επειδή τους είχαν φερθεί ανάλγητα οι τελευταίοι που θα 'πρεπε να τους φερθούν έτσι: μου ζητούσαν λοιπόν να τα βοηθήσω και για χάρη της αδερφής τους και για χάρη τους. Θα πήγαινε μακριά, αν σας έλεγα τι οδύνη επικρατούσε στο σπίτι μου εκείνο τον καιρό.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος (υπό έκδοση)

άνδρας, σκέψου πλέον πώς θα ζήσετε». Όταν άκουσαν αυτά διωγμένοι από τον Διογείτονα και κλαίγοντας έτρεξαν στη μητέρα τους, και παίρνοντας εκείνη ήλθαν στο σπίτι μου, από τη μια σε κακή κατάσταση εξαιτίας της συμφοράς που βρίσκονταν, από την άλλη εκδιωγμένοι με ασεβή τρόπο, έκλαιγαν και παρακαλούσαν να μην τους αφήσω να χάσουν την πατρική τους περιουσία και να καταντήσουν σε ένδεια, αφού έχουν αδικηθεί από εκείνον, ο οποίος με κανένα τρόπο δεν έπρεπε να τους βλάψει, αλλά να τους βοηθήσει και χάριν της αδελφής τους και χάριν αυτών των ιδίων. Πολλά θα μπορούσα να πω για το πένθος που υπήρχε τότε στην οικία μου.

Μτφρ. Στ. Τζουμελέας. 1939.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

Γ4.

α.

αὐτοῖς: είναι (έμμεσο) αντικείμενο στο ρήμα *καταλίποι*

ἀργυρίου: είναι ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική της ύλης) στο *μνᾶς*

ἀπόρως: είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου στο ρήμα *διάκειμαι*

ἀνήρ: είναι κατηγορούμενο στο υποκείμενο *σύ* (από το ρήμα *γεγένησαι*)

ἀποστερηθέντας: είναι κατηγορηματική μετοχή στο *αὐτούς* (από το απαρέμφατο *περιιδεῖν*)

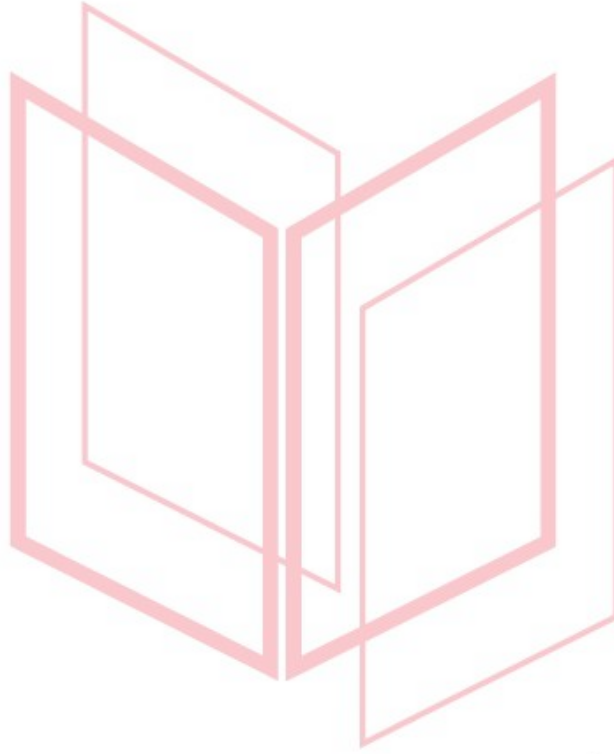
β.

«ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατῆρας»:

Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση που εκφέρεται με ευκτική του πλαγίου λόγου (*καταλίποι*) λόγω του ιστορικού χρόνου εξάρτησης (*εἶπε*) για να δηλωθεί υποκειμενική

15914-Λύση

γνώμη για συμβάν στο παρελθόν. Η ειδική πρόταση λειτουργεί ως αντικείμενο του ρήματος (είπε).

αλημπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

15924

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἠσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθείη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική του εμφάνιση, αλλά οι πράξεις του.
- 2) Ο Μαντίθεος αρνείται ότι αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου.
- 3) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι σέβεται και ακολουθεί την προγονική παράδοση.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «... **διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι**»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η φράση «**διὰ ταῦτα**»; (μονάδες 2)
- 2) «**Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε**»; Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «**τοιούτοις**»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

15924

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, *Ιστορία* §§2.40.2-3

Το κείμενο που ακολουθεί είναι από τον *Επιτάφιο λόγο* του Περικλή, τον οποίο παραθέτει ο Θουκυδίδης με αφορμή την ταφή των νεκρών του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.

Οι ίδιοι, εμείς, φροντίζουμε και τις ιδιωτικές μας υποθέσεις και τα δημόσια πράγματα κι ενώ ο καθένας μας φροντίζει τις δουλειές του, τούτο δεν μας εμποδίζει να κατέχομε και τα πολιτικά. Μόνο εμείς θεωρούμε πως είναι όχι μόνον αδιάφορος, αλλά και άχρηστος εκείνος που δεν ενδιαφέρεται στα πολιτικά. Εμείς οι ίδιοι κρίνουμε και αποφασίζουμε για τα ζητήματά μας και θεωρούμε πως ο λόγος δεν βλάπτει το έργο. Αντίθετα, πιστεύουμε πως βλαβερό είναι το να αποφασίζει κανείς χωρίς να έχει φωτιστεί.

Μτφρ. Αγγ. Βλάχος

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία νεοελληνική λέξη της στήλης Α με την **ετυμολογικά συγγενή** της αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Α περισσεύουν.

A	B
1. απεργία	<i>α. ὄψεως</i>
2. πρόσωπο	<i>β. εἰργασμένοι</i>
3. εργένης	<i>γ. δέοντος</i>
4. δέος	<i>δ. πράττειν</i>
5. διακριτικός	<i>ε. κριταὶ</i>
6. δεοντολογικός	
7. απραγία	

Μονάδες 10

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Μενέξενος* 238 c1-238 d8

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο Πλάτων στο διάλογο αυτό δίνει το σχήμα ενός «Επιταφίου λόγου» που άκουσε κάποτε από τον Σωκράτη να τον συντάσσει η Ασπασία ως ρητορική άσκηση με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού και της αξιοποίησης χωρίων από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή.

15924

Πολιτεία γὰρ τροφή ἀνθρώπων ἐστίν, καλή μὲν ἀγαθῶν, ἢ δὲ ἐναντία κακῶν. Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτρέφθησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλώσαι, δι' ἣν δὴ κάκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. Ἡ γὰρ αὕτη πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρατία, ἐν ἣ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν ἀεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. Καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ ἄλλο, ὧ ἂν χαίρη, ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. Βασιλῆς μὲν γὰρ ἀεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὗτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἰρετοί· ἐγκρατές δὲ τῆς πόλεως τὰ πολλά τὸ πλῆθος, τὰς δὲ ἀρχὰς δίδωσι καὶ κράτος τοῖς ἀεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενεία οὔτε πενία οὔτ' ἀγνωσία πατέρων ἀπελήλαται οὐδεὶς οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ εἷς ὅρος, ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει.

οἱ τετελευτηκότες: οἱ νεκροί

ἡ εὐδοξία: ἡ καλὴ φήμη, ἡ υπόληψη

Βασιλῆς: Βασιλεῖς

τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ: ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δε

ἡ ἀγνωσία: ἡ κοινωνικὴ ἀφάνεια

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ἑλληνικὴ τὸ ἀπόσπασμα: «Πολιτεία γὰρ τροφή ... πλήθους ἀριστοκρατία».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε τὴ συντακτικὴ λειτουργία τῶν υπογραμμισμένων ἀντωνυμιῶν τοῦ κειμένου: αὐτήν, ὧ, ἡμῖν, οὗτοι, οὐδεὶς. (μονάδες 6)

β. «Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτρέφθησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν»: Να ἀναγνωρίσετε τὸ εἶδος τῆς πρότασης καὶ νὰ προσδιορίσετε τὴ συντακτικὴ λειτουργία τῆς. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

15924-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

α.

1) – Σ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν·

2) – Λ: ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ

3) – Σ: ἄμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος

β.

1) Η φράση «**διὰ ταῦτα**» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαντίθεος αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου (ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ).

2) Με τις αντωνυμία «**τοιούτοις**» αναφέρεται στους πολίτες εκείνους που οι ίδιοι οι βουλευτές έχουν παρακινήσει με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορία §§2.40.2-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο (προγενέστερο του λόγου του Μαντίθεου) επιβεβαιώνει την προγονική παράδοση, την οποία επικαλείται ο ομιλητής, ότι δηλαδή στην πόλη της Αθήνας η ενασχόληση με τα κοινά και τη δημόσια ζωή παράλληλα με τις ιδιωτικές υποχρεώσεις συνιστά το κριτήριο για να χαρακτηριστεί κάποιος ως άξιος πολίτης. Το απόσπασμα από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή μπορεί να αξιοποιηθεί για εμβάθυνση στην έννοια της προγονικής παράδοσης που αναφέρει ο Μαντίθεος.

B4. 1-β, 2-α, 5-ε, 6-γ, 7-δ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μενέξενος 238 c1-238 d8

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί σ' αληθινά η πολιτεία είναι τροφός και παιδαγωγός των ανθρώπων και η ωραία πολιτεία πλάθει τους ωραίους και ηρωικούς ανθρώπους και η κακή τους κακούς. Είναι ανάγκη λοιπόν να δείξω πως οι προγονοί μας έζησαν κι αναθράφτηκαν μέσα σε ωραία πολιτεία και χάρη σ' αυτή και στους θεσμούς της κι εκείνοι έγιναν ήρωες και οι απόγονοί τους της δικής μας εποχής, που απ' αυτούς

Πράγματι, το πολίτευμα διαμορφώνει τους ανθρώπους: το καλό διαμορφώνει καλούς ανθρώπους, το κακό κακούς. Πρέπει λοιπόν να δείξω ότι οι προγενέστεροι μας αναθράφηκαν μέσα σ' ένα καλό πολίτευμα, πού χάρις σ' αυτό και εκείνοι έγιναν γενναίοι, όπως γενναίοι είναι και οι σημερινοί, στους όποιους συγκαταλέγονται οι προκείμενοι

15924-Λύση

κατάγονται και οι νεκροί τούτοι εδώ. Γιατί το πολίτευμά μας ήτανε τώντι και σ' εκείνους τους καιρούς και είναι και τώρα ακόμα στα χρόνια μας το ίδιο, η αριστοκρατία. Με το πολίτευμα αυτό κυβερνιέται η πολιτεία μας στις ήμερες μας κι εκυβερνήθηκε σχεδόν πάντα και στα περισσότερα χρόνια της ιστορίας της από τους παμπάλαιους εκείνους καιρούς. Την πολιτεία μας άλλοι χαρακτηρίζουν ως δημοκρατία, άλλοι όμως μ' άλλο όνομα, όποιο αρέσει στον καθένα, στην πραγματικότητα όμως είναι η πολιτεία που σ' αυτήν κυβερνούνε οι άριστοι με τη φωτισμένη θέληση κι έγκριση του λαού. Άρχοντες έχει βέβαια η πολιτεία μας πάντα. Και οι άρχοντές μας παίρνουν την εξουσία στα χέρια τους, είτε κληρονομικά, είτε μ' εκλογή απ' το λαό. Κυρίαρχος στην πολιτεία μας είναι μοναχά ο λαός και ο λαός είναι αυτός που δίνει και τ' αξιώματα και την εξουσία σ' εκείνους που αναδειχονται ολοένα στη ζωή ως άριστοι στα μάτια του λαού. Με το ίδιο πνεύμα στην πολιτεία μας κανένας δεν κωλύεται ούτε απ' την κακή κι ασθενική φυσική διάπλασή του ούτε απ' τη φτώχεια ούτε απ' την κοινωνική αφάνεια της γενιάς του να καταλάβει και τα πιο ψηλά πολιτικά αξιώματα και να κυβερνήσει το λαό κι ούτε σ' εμάς όποιος έχει τ' αντίθετα πλεονεκτήματα είναι δυνατό ν' αναδειχτεί μονάχα χάρη σ' αυτά, όπως συμβαίνει στις άλλες πόλεις. Στη χώρα ετούτη εδώ ένας μόνο

νεκροί. Το πολίτευμα λοιπόν ήταν το ίδιο και τότε και τώρα, δηλαδή αριστοκρατία, και αυτό που μας κυβερνά σήμερα έχει από τη μακρινή εποχή ως επί το πλείστον την ίδια μορφή. Αυτό το πολίτευμα άλλος το ονομάζει δημοκρατία, άλλος με άλλο όνομα, όπως του αρέσει· στην πραγματικότητα όμως είναι αριστοκρατία με την επιδοκιμασία τού λαού. Άρχοντες βασιλείς βέβαια έχουμε πάντοτε· άλλοτε μεν είχαν τον τίτλο λόγω τής καταγωγής τους (ήταν δηλαδή κληρονομικοί), άλλοτε δε εκλέγονταν από τον λαό. Την πολιτική όμως εξουσία στην πόλη την κρατά στα χέρια του κατά το μεγαλύτερο μέρος ο λαός· παραχωρεί δε τα αξιώματα και τις κυβερνητικές θέσεις σ' εκείνους που κάθε φορά φαίνονται ότι είναι οι καλύτεροι, και γι' αυτό ποτέ κανείς δεν έχει αποκλεισθεί απ' αυτό το δικαίωμα (της εκλογής) εξαιτίας της πολιτικής αδυναμίας του ή της φτώχειας του ή της ασημότητας της καταγωγής του, ούτε για τα αντίθετα πλεονεκτήματα του έχουν αποδοθεί τιμητικά αξιώματα, όπως συμβαίνει σε άλλες πόλεις, αλλά ένας μόνο είναι ό όρος: όποιος θεωρηθεί ότι είναι σοφός ή ικανός καταλαμβάνει τα αξιώματα και ασκεί την εξουσία.

Μτφρ. Κ.Π. Αθανασάτος, 2007.

15924-Λύση

όρος ισχύει ως πανυπέρτατος νόμος, την εξουσία παίρνει στα χέρια του και κυβερνάει την πολιτεία μονάχα εκείνος που αναδειχνεται στη ζωή, κατά την κρίση του λαού, ως σοφός ή ενάρετος και δημιουργικός άνθρωπος.

Μτφρ. Ν. Κορκοφίγκας, 1951.

Γ4.

α.

αὐτήν: αντικείμενο στο ρήμα *καλεῖ*.

ᾧ: ετερόπτωτος επιρρηματικός προσδιορισμός (γενική της αιτίας) στο ρήμα *χαίρη* με το οποίο εισάγεται και η αναφορική πρόταση. (2 μονάδες)

ἡμῖν: δοτική προσωπική κτητική στο ρήμα *εἰσιν*.

οὔτοι: υποκείμενο στο εννοούμενο ρήμα *εἰσιν*.

οὐδείς: υποκείμενο στο ρήμα *τετίμηται*.

β.

«Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτρέφθησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν»: Δευτερεύουσα (ονοματική) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο απαρέμφατο *δηλωῶσαι*.

αἰμιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

17277

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθα ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἡναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρηὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Πῶς αιτιολογεῖ ο Μαντίθεος την υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει τη δυσaráσκεια των βουλευτῶν;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Ὅπως φανερώνει καὶ ο τίτλος, στα τρία βιβλία του ἔργου αὐτοῦ ο Ἀριστοτέλης περιγράφει τὴ ρητορική τέχνη, τὰ εἶδη καὶ τὰ μέσα της. Εἰδώ αναφέρεται στον ἐπίλογο των ρητορικῶν λόγων.

Ὁ ἐπίλογος ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα στοιχεῖα: πρῶτο στοιχεῖο νὰ διαθέσει τον ἀκροατὴ εὐνοϊκά πρὸς τον ομιλοῦντα καὶ ἐχθρικὰ πρὸς τον ἀντίπαλο· δεῦτερο στοιχεῖο νὰ αὐξήσει ἢ νὰ μειώσει τὴ σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχεῖο νὰ διεγείρει στην ψυχὴ του ἀκροατὴ τὰ ἐπιθυμητὰ πάθη· τέταρτο στοιχεῖο νὰ υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, γιὰ τον ρήτορα εἶναι, ἀφοῦ ἀποδείξει ὅτι ο ἴδιος λέει τὴν ἀλήθεια καὶ ὅτι ο ἀντίπαλος ψεύδεται, νὰ προχωρήσει ὑστερα στον ἐπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταῖο χέρι». Ὁ στόχος του νὰ εἶναι νὰ κάνει φανερό το ἓνα ἀπὸ τα δύο: ἢ ὅτι ο ρήτορας εἶναι ἓνας καλὸς ἄνθρωπος ἐν σχέσει με το συγκεκριμένο ἀκροατήριον ἢ ὅτι γενικά εἶναι ἓνας καλὸς ἄνθρωπος, ἢ ὅτι ο ἀντίπαλος εἶναι ἓνας κακὸς ἄνθρωπος ἐν σχέσει με το συγκεκριμένο ἀκροατήριον ἢ ὅτι γενικά εἶναι ἓνας κακὸς ἄνθρωπος.

B4. Να επιλέξετε για καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α την **ετυμολογικά συγγενή** νεοελληνική λέξη της στήλης Β.

A	B
1. ἀμπεχόμενοι	α. αμπέλι β. ανοχή
2. εἰργασμένοι	α. εργοστάσιο β. εργένης
3. ἡσθόμην	α. ασθένεια β. αναισθησία
4. πέπαιονται	α. πράγμα β. παύλα
5. ἐπαρθείη	α. ἐπαρση β. ἐπάρκεια

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Μένων 71e-72a

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο Μένων είναι πλατωνικός διάλογος στον οποίο ο Σωκράτης και ο νεαρός αριστοκράτης Μένων αναζητούν τον ορισμό της αρετής και αναλύουν το ερώτημα αν αυτή είναι διδακτή.

{ΜΕΝ.} Ἄλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν, εἰ βούλει ἄνδρὸς ἀρετὴν, ῥάδιον, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. Εἰ δὲ βούλει γυναικὸς ἀρετὴν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν εὖ οἰκεῖν, σώζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ κατήκοον οὔσαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἄλλη ἐστὶν παιδὸς ἀρετὴ, καὶ θηλείας καὶ ἄρρενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. Καὶ ἄλλαι πάμπολλαι ἀρεταὶ εἰσιν, ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι **ὅ,τι ἐστίν**· καθ' ἐκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἐκάστῳ ἡμῶν ἡ ἀρετὴ ἐστίν, ὡσαύτως δὲ οἴμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία.

17277

{ΣΩ.} Πολλῆ γέ τιτι εὐτυχία ἔοικα κεχρηῆσθαι, ὧ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνηύρηκα ἀρετῶν παρὰ σοὶ κείμενον.

εὐλαβεῖσθαι: εὐλαθέομαι: προσέχω

διελθεῖν: διέρχομαι: διηγούμαι με λεπτομέρειες

κατήκοος: υπάκουος, πειθήνιος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Εἰ δὲ θούλει ... ὧ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

ἀνδρός: είναι ..... στο .....

τοὺς φίλους: είναι ..... στο .....

μηδέν: είναι ..... στο .....

οἰκεῖν: είναι ..... στο .....

πρεσβυτέρου: είναι ..... στο .....

τῶν πράξεων: είναι ..... στο .....

(μονάδες 6)

β. «*ὅ,τι ἐστίν*»: Να αναγνωρίσετε το είδος της πρότασης και τη συντακτική της λειτουργία.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

17277-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, *Υπέρ Μαντιθέου* §§19-21

A1.

Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι δημηγόρησε παρά το νεαρό της ηλικίας του, επειδή βρέθηκε σε θέση ανάγκης και ότι ακολουθεί τον τρόπο ζωής και το πρότυπο των προγόνων. Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του πηγάζει από την πολιτική παράδοση της πόλης, αλλά και την κυρίαρχη πεποίθηση της πολιτείας, και των ιδίων των βουλευτών, ότι μόνο οι ασχολούμενοι με τα κοινά θεωρούνται άξιοι πολίτες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Αριστοτέλης, *Ρητορική* 1419b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης γενικεύει τις παρατηρήσεις του για τον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Έτσι, μπορεί να αναζητηθούν στοιχεία στον επίλογο (§§20-21) του *Υπέρ Μαντιθέου* λόγου που επιβεβαιώνουν τις παρατηρήσεις του Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το ήθος του, μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές και γενικότερα καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και υποδειγματικός πολίτης.

B4.

1-β, 2-α, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, *Μένων* 71e-72a

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Μα δεν είναι δύσκολο, Σωκράτη να πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μιλήσω για την αρετή του άνδρα, είναι ευκολότερο· γιατί τούτη είναι η αρετή του, να είναι ικανός να διοικεί την πόλη, και, κάνοντας αυτό να ευεργετεί τους φίλους και να βλάπτει τους εχθρούς, και να προσέχει ο ίδιος να μην πάθει τίποτε τέτοιο. Αν πάλι θέλεις την αρετή της γυναίκας, δεν είναι δύσκολο να αναπτύξω ότι πρέπει αυτή να κυβερνά καλά

Δεν είναι δύσκολο Σωκράτη, να σου πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μάθεις για την αρετή του άνδρα, εύκολο· συνίσταται στην ικανότητα ν' ασχολείται τούτος με τις υποθέσεις της πόλης και κατά την ασχολία του αυτή να κάνει καλό στους φίλους, να τιμωρεί τους εχθρούς και να προσέχει να μην πάθει ο ίδιος κάτι άσχημο. Εύκολο είναι να σου μιλήσω και για την αρετή της γυναίκας: Πρέπει να διοικεί καλά το

17277-Λύση

το σπίτι, συντηρώντας καλά όσα έχει μέσα και όντας υπάκουη στον άνδρα. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού, του κοριτσιού και του αγοριού, και του ηλικιωμένου ανθρώπου, του ελεύθερου, του δούλου. Είναι και άλλες πάρα πολλές αρετές, ώστε δεν έχω δυσκολία να πω για την αρετή τι είναι· γιατί σε κάθε μια από τις πράξεις και τις ηλικίες, για κάθε έργο, στον καθένα από μας βρίσκεται η αρετή· και με τον ίδιο τρόπο, νομίζω, Σωκράτη, και η κακία. Φαίνεται, Μένων, πως πολύ με ευνόησε η τύχη, αφού μιαν αρετή ζητώντας ανακάλυψα σε σένα ολόκληρο σμήνος.

Μτφρ. Β. Ν. Τατάκης. [1940].

νοικοκυριό της, να διατηρεί ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτό και να υπακούει τον άνδρα της. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού, αγοριού ή κοριτσιού, άλλη πάλι του γέροντα, άλλη, αν θέλεις του ελεύθερου κι άλλη του δούλου. Υπάρχουν ακόμα και πολλά άλλα είδη αρετής, ώστε δεν δυσκολεύεται να πει κάποιος τι είναι τούτη· η αρετή δηλαδή του καθενός είναι ανάλογη με κάθε πράξη και ηλικία, και αλλάζει σε σχέση με κάθε έργο. Το ίδιο ισχύει, νομίζω, Σωκράτη, και για την κακία.

Μου φαίνεται πως δοκιμάζω μεγάλη ευτυχία, Μένων, αν, ζητώντας μία μόνο αρετή, βρήκα κοντά σου σμήνος ολόκληρο.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

άνδρός: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *ἀρετήν*.

τούς φίλους: είναι αντικείμενο στο (απαρέμφατο) *εὖ ποιεῖν*.

μηδέν: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο (απαρέμφατο) *παθεῖν*.

οἰκεῖν: είναι υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα *δεῖ* [τελικό απαρέμφατο].

πρεσβυτέρου: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *άνδρός*.

τῶν πράξεων: είναι ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός (γενική διαιρετική) από το (*καθ'*) *ἐκάστην*.

β.

«ὅ,τι ἐστίν»: είναι δευτερεύουσα (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση (μερικής άγνοιας), αντικείμενο στο (απαρέμφατο) *εἰπεῖν*.

19033

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρηὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1.

α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3):

- 1) Ο Μαντίθεος επισημαίνει ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι η εξωτερική του εμφάνιση, αλλά οι πράξεις του.
- 2) Ο Μαντίθεος αρνείται ότι αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου.
- 3) Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι σέβεται και ακολουθεί την προγονική παράδοση.

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

β. Να απαντήσετε τις παρακάτω ερωτήσεις:

- 1) «... διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου αναφέρεται η φράση «διὰ ταῦτα»; (μονάδες 2)
- 2) «Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε;»: Σε ποιους αναφέρεται ο Μαντίθεος με την αντωνυμία «τοιούτοις»; (μονάδες 2)

Μονάδες 10

19033

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, *Ρητορική 1419b*

Όπως φανερώνει και ο τίτλος, στα τρία βιβλία του έργου αυτού ο Αριστοτέλης περιγράφει τη ρητορική τέχνη, τα είδη και τα μέσα της. Εδώ αναφέρεται στον επίλογο των ρητορικών λόγων.

Ο επίλογος αποτελείται από τέσσερα στοιχεία: πρώτο στοιχείο να διαθέσει τον ακροατή ευνοϊκά προς τον ομιλούντα και εχθρικά προς τον αντίπαλο· δεύτερο στοιχείο να αυξήσει ή να μειώσει τη σημασία των πραγμάτων· τρίτο στοιχείο να διεγείρει στην ψυχή του ακροατή τα επιθυμητά πάθη· τέταρτο στοιχείο να υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, για τον ρήτορα είναι, αφού αποδείξει ότι ο ίδιος λέει την αλήθεια και ότι ο αντίπαλος ψεύδεται, να προχωρήσει ύστερα στον έπαινο, στον ψόγο, στο «τελευταίο χέρι». Ο στόχος του να είναι να κάνει φανερό το ένα από τα δύο: ή ότι ο ρήτορας είναι ένας καλός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας καλός άνθρωπος, ή ότι ο αντίπαλος είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Να γράψετε μία **σύνθετη λέξη** της Νέας Ελληνικής, με **πρώτο συνθετικό** καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου: **ἄξιον, μικρόν, μεγάλων, πρώτων, πόλεως.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, *Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1*

(έκδ. του Hude, C. Oxford Classical Texts, 1912)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμαζόταν στην αρχαιότητα για το προοίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδωτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδῶ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίῳν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας. «**Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἑμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἕως μὲν εἶχον, οὐδέν μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια**». Ταῦτ' ἀκούσαντες

19033

έκπεπληγμένοι καὶ δακρύοντες ᾤχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἦκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὑβρισμένους ὑφ' ὧν ἠκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μειρακίῳν (= τῶν μειρακίῳν): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ᾤχοντο: ἐφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαίοντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «**Ὅγδῶ δ' ἔτει δοκιμασθέντος ... τὰ ἐπιτήδεια**».

Μονάδες 20

Γ4.

α. «**δοκιμασθέντος, καλέσας, καταστάντας**»: Να γράψετε το είδος των παραπάνω υπογραμμισμένων μετοχῶν του κειμένου (μονάδες 3) και να εντοπίσετε τα υποκείμενά τους (μονάδες 3).

β. «**Ἐγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν.**», «**Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια**»: Στα παραπάνω αποσπάσματα του αδίδακτου κειμένου να γράψετε τα αντικείμενα των ρημάτων. (μονάδες 4)

Μονάδες 10

19033-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

α.

1) – Σ: Ὡστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ᾧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν·

2) – Λ: ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ

3) – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος

β.

1) Η φράση «**διὰ ταῦτα**» αναφέρεται στο γεγονός ότι ο Μαντίθεος αγόρευσε σε νεαρή ηλικία στην Εκκλησία του Δήμου (ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ).

2) Με την αντωνυμία «**τοιούτοις**» αναφέρεται στους πολίτες εκείνους που οι ίδιοι οι βουλευτές έχουν παρακινήσει με τη στάση τους να ασχοληθούν με τα κοινά.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης γενικεύει τις παρατηρήσεις του για τον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Ἐτσι, μπορεί να αναζητηθούν στοιχεία στον επίλογο (§§20-21) του Ὑπὲρ Μαντιθέου λόγου που επιβεβαιώνουν τις παρατηρήσεις του Αριστοτέλη. Για παράδειγμα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το ήθος του, μειώνει τη σημασία της δυσαρέσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατών εγκωμιάζοντας τους βουλευτές και γενικότερα καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και υποδειγματικός πολίτης.

B4.

αξιοκρατία, αξιέπαινος, αξιολόγηση – μικροσκόπιο, μικρόσωμος, μικροπρεπής – μεγαλούπολη, μεγαλοφυής, μεγαλόψυχος – πρωτοχρονιά, πρωταθλητής, πρωτάκουστος – πολεοδομία, πολιορκία, πολιούχος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Οχτώ χρόνια αργότερα, όταν ενηλικιώθηκε	Οκτώ έτη λοιπόν μετά από αυτά, αφού
το μεγαλύτερο από τα αγόρια, τα κάλεσε ο	εξετάσθηκε ο πρεσβύτερος από τους γιους
Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους	του Διοδότου και γράφτηκε στον κατάλογο

19033-Λύση

τούς είχε αφήσει είκοσι αργυρές μνες και τριάντα στατήρες. «Εγώ έως τώρα έχω ξοδέψει πολλά από τα δικά μου για να σας μεγαλώσω. Όσον καιρό είχα, ποσώς με απασχολούσε. Τώρα ωστόσο πένομαι και ο ίδιος. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις υποβληθεί ήδη στη διαδικασία της δοκιμασίας και ενηλικιώθηκες, σκέψου πλέον μόνος σου πώς θα εξασφαλίσεις τα προς το ζην.» Όταν τα αγόρια τα άκουσαν αυτά, συγκλονισμένα και με δάκρυα στα μάτια κίνησαν και πήγαν στη μητέρα τους και, αφού την πήραν μαζί τους, ήρθαν και με βρήκαν. Η κατάσταση τους, έπειτα από αυτό που τους είχε συμβεί, σε συντάραζε: είχαν εκδιωχθεί κακήν κακώς, έκλαιγαν και με παρακαλούσαν να μην επιτρέψω να στερηθούν την πατρική τους περιουσία ούτε να καταλήξουν πάμφτωχα, επειδή τους είχαν φερθεί ανάλγητα οι τελευταίοι που θα έπρεπε να τους φερθούν έτσι: μου ζητούσαν λοιπόν να τα βοηθήσω και για χάρη της αδερφής τους και για χάρη τους. Θα πήγαινε μακριά, αν σας έλεγα τι οδύνη επικρατούσε στο σπίτι μου εκείνο τον καιρό.

Μτφρ. Θ.Κ. Στεφανόπουλος (υπό έκδοση)

Γ4.

α.

δοκιμασθέντος: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή σε γενική απόλυτη, υποκείμενο της μετοχής είναι τοῦ πρεσβυτέρου/ εννοείται μεираκίου.

των εφήβων, τους κάλεσε ο Διογείτων και τους είπε ότι ο πατέρας τους άφησε σε αυτούς είκοσι αργυρές μνες και τριάντα νομίσματα της Κυζίκου. «Εγώ λοιπόν πολλά από την περιουσία μου έχω ξοδέψει για τη διατροφή σας. Και ως ότου μεν είχα δεν με ενδιέφερε να ξοδεύω για χάρη σας: τώρα όμως και εγώ είμαι πτωχός. Εσύ λοιπόν, αφού έχεις εξετασθεί και είσαι πλέον άνδρας, σκέψου πλέον πώς θα ζήσετε». Όταν άκουσαν αυτά διωγμένοι από τον Διογείτονα και κλαίγοντας έτρεξαν στη μητέρα τους, και παίρνοντας εκείνη ήλθαν στο σπίτι μου, από τη μια σε κακή κατάσταση εξαιτίας της συμφοράς που βρίσκονταν, από την άλλη εκδιωγμένοι με ασεβή τρόπο, έκλαιγαν και παρακαλούσαν να μην τους αφήσω να χάσουν την πατρική τους περιουσία και να καταντήσουν σε ένδεια, αφού έχουν αδικηθεί από εκείνον, ο οποίος με κανένα τρόπο δεν έπρεπε να τους βλάψει, αλλά να τους βοηθήσει και χάριν της αδελφής τους και χάριν αυτών των ιδίων. Πολλά θα μπορούσα να πω για το πένθος που υπήρχε τότε στην οικία μου.

Μτφρ. Στ. Τζουμελέας, 1939.

Διασκευή από την καθαρεύουσα στη δημοτική.

19033-Λύση

καλέσας: είναι (επιρρηματική) χρονική μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος *εἶπε: Διογείτων*.

καταστάντας: είναι κατηγορηματική μετοχή από το απαρέμφατο *περιδεῖν*, υποκείμενο της μετοχής είναι το *αὐτούς*: αντικείμενο του απαρεμφάτου *περιδεῖν*.

β.

πολλά: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο ρήμα *δεδαπάνηκα* (μονάδα 1)

«πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια»: είναι (ονοματική) πλάγια ερωτηματική πρόταση αντικείμενο στο ρήμα *σκόπει* (μονάδες 2)

τὰ ἐπιτήδεια: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἔξεις* (μονάδα 1).

αἰμιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19034

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρηὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινὸς> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 5) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 5):

1. Ο Μαντίθεος υποστηρίζει την άποψη ότι η εξωτερική εμφάνιση δείχνει και τον χαρακτήρα του ανθρώπου.
2. Ο Μαντίθεος ισχυρίζεται ότι πολλοί πίσω από την κόσμια εμφάνιση καταφέρνουν να κρύβουν την κακότητα της ψυχής.
3. Ο Μαντίθεος είναι βέβαιος ότι από τη νεαρή ηλικία του κανένας δεν θα ενοχλούνταν στη Βουλή.
4. Ο Μαντίθεος δηλώνει ότι είναι η πρώτη φορά που αναγκάστηκε να αγορεύσει ενώπιον κοινού.
5. Ο Μαντίθεος με την αγόρευσή του δεν κάνει τίποτε άλλο παρά να ακολουθεί την πατρογονική παράδοση της ενασχόλησης όλων με τα κοινά.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Θουκυδίδης, Ιστορία §§2.40.2-3

19034

Το κείμενο που ακολουθεί είναι από τον *Επιτάφιο λόγο* του Περικλή, τον οποίο παραθέτει ο Θουκυδίδης με αφορμή την ταφή των νεκρών του πρώτου έτους του Πελοποννησιακού πολέμου.

Οι ίδιοι, εμείς, φροντίζουμε και τις ιδιωτικές μας υποθέσεις και τα δημόσια πράγματα κι ενώ ο καθένας μας φροντίζει τις δουλειές του, τούτο δεν μας εμποδίζει να κατέχομε και τα πολιτικά. Μόνο εμείς θεωρούμε πως είναι όχι μόνον αδιάφορος, αλλά και άχρηστος εκείνος που δεν ενδιαφέρεται στα πολιτικά. Εμείς οι ίδιοι κρίνουμε και αποφασίζουμε για τα ζητήματά μας και θεωρούμε πως ο λόγος δεν βλάπτει το έργο. Αντίθετα, πιστεύουμε πως βλαβερό είναι το να αποφασίζει κανείς χωρίς να έχει φωτιστεί.

Μτφρ. Άγγ. Βλάχος

B4. Να βρείτε στο αρχαίο διδαγμένο κείμενο που σας δίνεται μία **ετυμολογικά συγγενή λέξη** για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις της Νέας Ελληνικής: **ευγενής, διαίσθηση, ένδοξος, αντίθεση, συγκριτικός.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, *Μένων* 71e-72a

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο *Μένων* είναι πλατωνικός διάλογος στον οποίο ο Σωκράτης και ο νεαρός αριστοκράτης Μένων αναζητούν τον ορισμό της αρετής και αναλύουν το ερώτημα αν αυτή είναι διδακτή.

{ΜΕΝ.} Ἄλλ' οὐ χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, εἰπεῖν. Πρῶτον μὲν, **εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν, ῥάδιον**, ὅτι αὕτη ἐστὶν ἀνδρὸς ἀρετὴ, ἱκανὸν εἶναι τὰ τῆς πόλεως πράττειν, καὶ πράττοντα τοὺς μὲν φίλους εὖ ποιεῖν, τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς, καὶ αὐτὸν εὐλαβεῖσθαι μηδὲν τοιοῦτον παθεῖν. **Εἰ δὲ βούλει γυναικὸς ἀρετὴν, οὐ χαλεπὸν διελθεῖν, ὅτι δεῖ αὐτὴν τὴν οἰκίαν** εὖ οἰκεῖν, σῶζουσάν τε τὰ ἔνδον καὶ **κατήκοον** οὔσαν τοῦ ἀνδρός. Καὶ ἄλλη ἐστὶν παιδὸς ἀρετὴ, καὶ θηλείας καὶ ἄρρενος, καὶ πρεσβυτέρου ἀνδρός, εἰ μὲν βούλει, ἐλευθέρου, εἰ δὲ βούλει, δούλου. Καὶ ἄλλαι **πάμπολλαι** ἀρεταὶ εἰσιν, ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι ὅ,τι ἐστίν· καθ' ἑκάστην γὰρ τῶν πράξεων καὶ τῶν ἡλικιῶν πρὸς ἕκαστον ἔργον ἑκάστῳ ἡμῶν ἡ ἀρετὴ ἐστίν, ὡσαύτως δὲ οἶμαι, ὦ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία.

19034

{ΣΩ.} Πολλῆ γέ τι εὐτυχία ἔοικα κεχρῆσθαι, ὧ Μένων, εἰ μίαν ζητῶν ἀρετὴν σμῆνός τι ἀνηύρηκα ἀρετῶν παρὰ σοὶ κείμενον.

εὐλαβεῖσθαι: εὐλαβέομαι: προσέχω

διελθεῖν: διέρχομαι: διηγούμαι με λεπτομέρειες

κατήκοος: υπάκουος, πειθήνιος

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Εἰ δὲ θούλει ... ὧ Σώκρατες, καὶ ἡ κακία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

γυναικός: είναι ..... στο .....

τὴν οἰκίαν: είναι ..... στο .....

κατήκοον: είναι ..... στο .....

πάμπολλαι: είναι ..... στο .....

εὐτυχία: είναι ..... στο .....

κεχρῆσθαι: είναι ..... στο .....

(μονάδες 6)

β. Να αναγνωριστεί το είδος των προτάσεων που ακολουθούν και να επισημανθεί το ρήμα τους: «*εἰ θούλει ἀνδρὸς ἀρετὴν*», «*ὥστε οὐκ ἀπορία εἶπεῖν ἀρετῆς πέρι*».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19034-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

1. – Λ: οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα
2. – Σ: πολλοὶ μὲν γὰρ ... κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγόνασιν
3. – Λ: τινῶν ... ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ
4. – Λ: τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι
5. – Σ: ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαινανται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Θουκυδίδης, Ἱστορίαι §§2.40.2-3

Επισήμανση: Το συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο (προγενέστερο του λόγου του Μαντίθεου) επιβεβαιώνει την προγονική παράδοση, την οποία επικαλείται ο ομιλητής, ότι δηλαδή στην πόλη της Αθήνας η ενασχόληση με τα κοινά και τη δημόσια ζωή παράλληλα με τις ιδιωτικές υποχρεώσεις συνιστά το κριτήριο για να χαρακτηριστεί κάποιος ως άξιος πολίτης. Το απόσπασμα από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή μπορεί να αξιοποιηθεί για εμβάθυνση στην έννοια της προγονικής παράδοσης που αναφέρει ο Μαντίθεος.

B4.

γεγόνασιν, ἡσθόμην, δοκῶ, διατεθῆναι, κριταί

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μένων 71e-72a

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Μα δεν είναι δύσκολο, Σωκράτη να πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μιλήσω για την αρετή του άνδρα, είναι ευκολότερο· γιατί τούτη είναι η αρετή του, να είναι ικανός να διοικεί την πόλη, και, κάνοντας αυτό να ευεργετεί τους φίλους και να βλάπτει τους εχθρούς, και να προσέχει ο ίδιος να μην πάθει τίποτε τέτοιο. Αν πάλι θέλεις την αρετή της γυναίκας, δεν είναι δύσκολο να αναπτύξω ότι πρέπει αυτή να κυβερνά καλά το σπίτι, συντηρώντας καλά όσα έχει μέσα και όντας υπάκουη στον άνδρα. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού, του κοριτσιού

Δεν είναι δύσκολο Σωκράτη, να σου πω. Πρώτα πρώτα, αν θέλεις να μάθεις για την αρετή του άνδρα, εύκολο· συνίσταται στην ικανότητα ν' ασχολείται τούτος με τις υποθέσεις της πόλης και κατά την ασχολία του αυτή να κάνει καλό στους φίλους, να τιμωρεί τους εχθρούς και να προσέχει να μην πάθει ο ίδιος κάτι άσχημο. Εύκολο είναι να σου μιλήσω και για την αρετή της γυναίκας: Πρέπει να διοικεί καλά το νοικοκυριό της, να διατηρεί ό,τι υπάρχει μέσα σε αυτό και να υπακούει τον άνδρα της. Άλλη πάλι είναι η αρετή του παιδιού,

19034-Λύση

και του αγοριού, και του ηλικιωμένου ανθρώπου, του ελεύθερου, του δούλου. Είναι και άλλες πάρα πολλές αρετές, ώστε δεν έχω δυσκολία να πω για την αρετή τι είναι· γιατί σε κάθε μια από τις πράξεις και τις ηλικίες, για κάθε έργο, στον καθένα από μας βρίσκεται η αρετή· και με τον ίδιο τρόπο, νομίζω, Σωκράτη, και η κακία. Φαίνεται, Μένων, πως πολύ με ευνόησε η τύχη, αφού μιαν αρετή ζητώντας ανακάλυψα σε σένα ολόκληρο σμήνος.

Μτφρ. Β. Ν. Τατάκης. [1940].

αγοριού ή κοριτσιού, άλλη πάλι του γέροντα, άλλη, αν θέλεις του ελεύθερου κι άλλη του δούλου. Υπάρχουν ακόμα και πολλά άλλα είδη αρετής, ώστε δεν δυσκολεύεται να πει κάποιος τι είναι τούτη· η αρετή δηλαδή του καθενός είναι ανάλογη με κάθε πράξη και ηλικία, και αλλάζει σε σχέση με κάθε έργο. Το ίδιο ισχύει, νομίζω, Σωκράτη, και για την κακία.

Μου φαίνεται πως δοκιμάζω μεγάλη ευτυχία, Μένων, αν, ζητώντας μία μόνο αρετή, βρήκα κοντά σου σμήνος ολόκληρο.

Μτφρ. Φιλολογική Ομάδα «Κάκτου». 1993.

Γ4.

α.

γυναικός: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική κτητική) στο *ἀρετήν*.

τὴν οἰκίαν: είναι σύστοιχο αντικείμενο στο απαρέμφατο *οἰκεῖν*.

κατήκοον: είναι κατηγορούμενο στην αντωνυμία *αὐτήν* [εννοείται *τὴν γυναῖκα*] (από τη μετοχή *οὔσαν*).

πάμπολλαι: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *ἀρεταί*.

εὐτυχία: είναι αντικείμενο στο απαρέμφατο *κεχρῆσθαι*.

κεχρῆσθαι: είναι αντικείμενο στο ρήμα *ἔοικα* (ειδικό απαρέμφατο).

β.

«εἰ βούλει ἀνδρὸς ἀρετήν»: είναι δευτερεύουσα (επιρρηματική) υποθετική πρόταση με ρήμα το *βούλει*.

«ὥστε οὐκ ἀπορία εἰπεῖν ἀρετῆς πέρι»: είναι δευτερεύουσα (επιρρηματική) συμπερασματική πρόταση με ρήμα την απρόσωπη έκφραση *οὐκ ἀπορία (ἐστί)*.

19035

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γέγονασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαννται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρηὴ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. Πῶς αιτιολογεῖ ο Μαντίθεος την υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του, η οποία θα μπορούσε να προκαλέσει τη δυσaráσκεια των βουλευτῶν;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορικὴ 1417a 16-26

Στο κείμενο που ακολουθεῖ ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας, της ικανότητας του λόγου να δείχνει συγκεκριμένη, αὐτὴ δηλαδή που επιδιώκει ο ρήτορας, μορφή συμπεριφοράς. Για να το πετύχει αὐτὸ ο ρήτορας εἶναι ἀπαραίτητο να προσέξει δύο ζητήματα, τα κίνητρα και τα γνωρίσματα.

Ἡ διήγηση πρέπει να αποδίδει χαρακτήρες. Αὐτὸ θα γίνεῖ, αν ξέρουμε τί εἶναι αὐτὸ που κάνει τον χαρακτήρα. Ἐνα εἶναι το να δηλώνει την επιλογή και προτίμηση του ατόμου: η ποιότητα του χαρακτήρα προσδιορίζεται ἀπὸ την ποιότητα της επιλογῆς και προτίμησης, ενώ η ποιότητα της επιλογῆς και προτίμησης προσδιορίζεται ἀπὸ τον τελικό στόχο· (...) Ἐνας ἄλλος τρόπος για να δοθεῖ τέτοιο χρώμα εἶναι οι περιγραφές των τρόπων με τους οποίους εκδηλώνονται τα ιδιαίτερα γνωρίσματα του κάθε επιμέρους χαρακτήρα, π.χ. «ενῶ μιλοῦσε, βάδιζε», κάτι που δείχνει βέβαια χαρακτήρα αλαζονικό και χυδαῖο. Επίσης: τα λόγια του ρήτορα να μη δίνουν την εντύπωση ὅτι ξεκινοῦν ἀπὸ την ψυχρὴ λογική, ὅπως συμβαίνει στους σημερινούς ρήτορες, ἀλλὰ ἀπὸ τις προσωπικές επιλογές και προτιμήσεις του ρήτορα: «Ἐγὼ

19035

αυτό ήθελα· γιατί αυτή ήταν η προσωπική μου επιλογή· μπορεί, βέβαια, να μην κέρδισα τίποτε, και έτσι όμως ήταν καλύτερα»: το ένα δείχνει φρόνηση, το άλλο αρετή·

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B4. Για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις του αρχαίου διδαγμένου κειμένου, να γράψετε ένα **ομόρριζο επίθετο** της Νέας Ελληνικής, απλό ή σύνθετο: **σκοπεῖν, ἡσθόμην, δοκῶ, νομίζοντας, λέγειν.**

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτων, Μενέξενος 238 c1-238 d8

(έκδ. του Burnet, J. Οξφόρδη: Clarendon Press, 1903, ανατ. 1968)

Ο Πλάτων στον διάλογο αυτό δίνει το σχήμα ενός «Επιταφίου λόγου» που άκουσε κάποτε από τον Σωκράτη να τον συντάσσει η Ασπασία ως ρητορική άσκηση με τη μέθοδο του αυτοσχεδιασμού και της αξιοποίησης χωρίων από τον «Επιτάφιο λόγο» του Περικλή.

Πολιτεία γὰρ τροφή ἀνθρώπων ἐστίν, καλή μὲν ἀγαθῶν, ἢ δὲ ἐναντία κακῶν. Ὡς οὖν ἐν καλῇ πολιτείᾳ ἐτρέφθησαν οἱ πρόσθεν ἡμῶν, ἀναγκαῖον δηλῶσαι, δι' ἣν δὴ κάκεῖνοι ἀγαθοὶ καὶ οἱ νῦν εἰσιν, ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες. Ἡ γὰρ αὐτὴ πολιτεία καὶ τότε ἦν καὶ νῦν, ἀριστοκρατία, ἐν ἣ νῦν τε πολιτευόμεθα καὶ τὸν αἰεὶ χρόνον ἐξ ἐκείνου ὡς τὰ πολλά. Καλεῖ δὲ ὁ μὲν αὐτὴν δημοκρατίαν, ὁ δὲ ἄλλο, ᾧ ἂν χαίρη, ἔστι δὲ τῇ ἀληθείᾳ μετ' εὐδοξίας πλήθους ἀριστοκρατία. Βασιλῆς μὲν γὰρ αἰεὶ ἡμῖν εἰσιν· οὗτοι δὲ τοτὲ μὲν ἐκ γένους, τοτὲ δὲ αἰρετοί· ἐγκρατές δὲ τῆς πόλεως τὰ πολλά τὸ πλῆθος, τὰς δὲ ἀρχὰς δίδωσι καὶ κράτος τοῖς αἰεὶ δόξασιν ἀρίστοις εἶναι, καὶ οὔτε ἀσθενεῖα οὔτε πενία οὔτ' ἀγνωσία πατέρων ἀπελήλαται οὐδεις οὐδὲ τοῖς ἐναντίοις τετίμηται, ὥσπερ ἐν ἄλλαις πόλεσιν, ἀλλὰ εἷς ὅρος, ὁ δόξας σοφὸς ἢ ἀγαθὸς εἶναι κρατεῖ καὶ ἄρχει.

οἱ τετελευτηκότες: οἱ νεκροί

ἢ εὐδοξία: ἡ καλή φήμη, ἡ υπόληψη

Βασιλῆς: Βασιλεῖς

τοτὲ μὲν ... τοτὲ δέ: ἄλλοτε μὲν ... ἄλλοτε δε

ἢ ἀγνωσία: ἡ κοινωνικὴ ἀφάνεια

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να μεταφράσετε στη Νέα Ελληνική το απόσπασμα: «*Πολιτεία γὰρ τροφή ... πλήθους ἀριστοκρατία*».

Μονάδες 20

Γ4.

α. Να προσδιορίσετε την κύρια συντακτική λειτουργία των υπογραμμισμένων λέξεων του κειμένου:

<i>ἀνθρώπων</i> :	είναι	στο .....
<i>καλή</i> :	είναι	στο .....
<i>ὁ μὲν</i> :	είναι	στο .....
<i>δημοκρατίαν</i> :	είναι	στο .....
<i>σοφός</i> :	είναι	στο .....
<i>εἶναι</i> :	είναι	στο .....

(μονάδες 6)

β. «*ὧν οἶδε τυγχάνουσιν ὄντες οἱ τετελευτηκότες*»: Στο παραπάνω απόσπασμα του αδίδακτου κειμένου να αναγνωρίσετε το είδος της υπογραμμισμένης μετοχής, αιτιολογώντας την απάντησή σας (μονάδες 2), και να γράψετε το υποκείμενό της (μονάδες 2).

Μονάδες 10

αἰμιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

19035-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

A1.

Ο Μαντίθεος παραδέχεται ότι δημηγόρησε παρά το νεαρό της ηλικίας του, επειδή βρέθηκε σε θέση ανάγκης και ότι ακολουθεί τον τρόπο ζωής και το πρότυπο των προγόνων. Υποστηρίζει, εξάλλου, ότι η υπέρμετρη πολιτική φιλοδοξία του πηγάζει από την πολιτική παράδοση της πόλης, αλλά και την κυρίαρχη πεποίθηση της πολιτείας, και των ίδιων των βουλευτών, ότι μόνο οι ασχολούμενοι με τα κοινά θεωρούνται άξιοι πολίτες.

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1417a 16-26

Επισήμανση: Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης πραγματεύεται το ζήτημα της ηθοποιίας και επιχειρεί να δείξει με ποια μέσα ο λογογράφος καταφέρνει να ζωγραφίσει συγκεκριμένη μορφή συμπεριφοράς (*ἦθος*). Μπορεί να συσχετιστεί με την αναφορά του Μαντίθεου στην εξωτερική εμφάνιση ή με την απόφασή του να μιλήσει στη Βουλή που από κάποιους θα μπορούσε να εκληφθεί και ως ένδειξη θράσους.

B4.

άσκοπος, σκεπτικός, κατασκοπευτικός – αισθητός, ευαίσθητος, αισθητήριος – δόκιμος, δοξαστικός, φιλόδοξος – παράνομος, νομοταγής, νομικός – παράλογος, λογικός, λιγόλογος.

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Πλάτων, Μενέξενος 238c1-238d8

Ενδεικτικές νεοελληνικές αποδόσεις

Γιατί στ' αληθινά η πολιτεία είναι τροφός και παιδαγωγός των ανθρώπων και η ωραία πολιτεία πλάθει τους ωραίους και ηρωικούς ανθρώπους και η κακή τους κακούς. Είναι ανάγκη λοιπόν να δείξω πως οι προγονοί μας έζησαν κι αναθράφτηκαν μέσα σε ωραία πολιτεία και χάρη σ' αυτή και στους θεσμούς της κι εκείνοι έγιναν ήρωες και οι απόγονοί τους της δικής μας εποχής, που απ' αυτούς κατάγονται και οι νεκροί τούτοι εδώ. Γιατί το πολίτευμά μας ήτανε τώνοντι και σ' εκείνους τους καιρούς και είναι και τώρα ακόμα στα χρόνια μας το ίδιο, η αριστοκρατία. Με το

Πράγματι, το πολίτευμα διαμορφώνει τους ανθρώπους: το καλό διαμορφώνει καλούς ανθρώπους, το κακό κακούς. Πρέπει λοιπόν να δείξω ότι οι προγενέστεροι μας ανατράφηκαν μέσα σ' ένα καλό πολίτευμα, πού χάρις σ' αυτό και εκείνοι έγιναν γενναίοι, όπως γενναίοι είναι και οι σημερινοί, στους όποιους συγκαταλέγονται οι προκείμενοι νεκροί. Το πολίτευμα λοιπόν ήταν το ίδιο και τότε και τώρα, δηλαδή αριστοκρατία, και αυτό πού μας κυβερνά σήμερα έχει από τη μακρινή εποχή ως επί το πλείστον

19035-Λύση

πολίτευμα αυτό κυβερνιέται η πολιτεία μας στις ήμερες μας κι εκυβερνήθηκε σχεδόν πάντα και στα περισσότερα χρόνια της ιστορίας της από τους παμπάλαιους εκείνους καιρούς. Την πολιτεία μας άλλοι χαρακτηρίζουν ως δημοκρατία, άλλοι όμως μ' άλλο όνομα, όποιο αρέσει στον καθένα, στην πραγματικότητα όμως είναι η πολιτεία που σ' αυτήν κυβερνούν οι άριστοι με τη φωτισμένη θέληση κι έγκριση του λαού. Άρχοντες έχει βέβαια η πολιτεία μας πάντα. Και οι άρχοντές μας παίρνουν την εξουσία στα χέρια τους, είτε κληρονομικά, είτε μ' εκλογή απ' το λαό. Κυρίαρχος στην πολιτεία μας είναι μοναχά ο λαός και ο λαός είναι αυτός που δίνει και τ' αξιώματα και την εξουσία σ' εκείνους που αναδείχνονται ολοένα στη ζωή ως άριστοι στα μάτια του λαού. Με το ίδιο πνεύμα στην πολιτεία μας κανένας δεν κωλύεται ούτε απ' την κακή κι ασθενική φυσική διάπλασή του ούτε απ' τη φτώχεια ούτε απ' την κοινωνική αφάνεια της γενιάς του να καταλάβει και τα πιο ψηλά πολιτικά αξιώματα και να κυβερνήσει το λαό κι ούτε σ' εμάς όποιος έχει τ' αντίθετα πλεονεκτήματα είναι δυνατό ν' αναδειχτεί μονάχα χάρη σ' αυτά, όπως συμβαίνει στις άλλες πόλεις. Στη χώρα ετούτη εδώ ένας μόνο όρος ισχύει ως πανυπέρτατος νόμος, την εξουσία παίρνει στα χέρια του και κυβερνάει την πολιτεία μονάχα εκείνος που αναδείχεται

την ίδια μορφή. Αυτό το πολίτευμα άλλος το ονομάζει δημοκρατία, άλλος με άλλο όνομα, όπως του αρέσει· στην πραγματικότητα όμως είναι αριστοκρατία με την επιδοκιμασία τού λαού. Άρχοντες βασιλείς βέβαια έχουμε πάντοτε· άλλοτε μεν είχαν τον τίτλο λόγω τής καταγωγής τους (ήταν δηλαδή κληρονομικοί), άλλοτε δε εκλέγονταν από τον λαό. Την πολιτική όμως εξουσία στην πόλη την κρατά στα χέρια του κατά το μεγαλύτερο μέρος ο λαός· παραχωρεί δε τα αξιώματα και τις κυβερνητικές θέσεις σ' εκείνους που κάθε φορά φαίνονται ότι είναι οι καλύτεροι, και γι' αυτό ποτέ κανείς δεν έχει αποκλεισθεί απ' αυτό το δικαίωμα (της εκλογής) εξαιτίας της πολιτικής αδυναμίας του ή της φτώχειας του ή της ασημότητας της καταγωγής του, ούτε για τα αντίθετα πλεονεκτήματα του έχουν αποδοθεί τιμητικά αξιώματα, όπως συμβαίνει σε άλλες πόλεις, αλλά ένας μόνο είναι ο όρος: όποιος θεωρηθεί ότι είναι σοφός ή ικανός καταλαμβάνει τα αξιώματα και ασκεί την εξουσία.

Μτφρ. Κ.Π. Αθανασάτος. 2007.

19035-Λύση

στη ζωή, κατά την κρίση του λαού, ως σοφός ή
ενάρετος και δημιουργικός άνθρωπος.

Μτφρ. Ν. Κορκοφίγκας. 1951.

Γ4.

α.

άνθρώπων: είναι ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός (γενική αντικειμενική) στο *τροφή*.

καλή: είναι (ομοιόπτωτος προσδιορισμός) επιθετικός προσδιορισμός στο *πολιτεία*.

ὁ μὲν: είναι υποκείμενο στο ρήμα *Καλεῖ*.

δημοκρατίαν: είναι κατηγορούμενο στο *αὐτήν* (αντικείμενο του ρήματος *Καλεῖ*)

σοφός: είναι κατηγορούμενο στη μετοχή ὁ δόξας (από το απαρέμφατο *εἶναι*)

εἶναι: είναι αντικείμενο στη μετοχή ὁ δόξας (ειδικό απαρέμφατο).

β.

ὄντες: Είναι κατηγορηματική μετοχή από το ρήμα *τυγχάνουσιν*. Υποκείμενο της μετοχής (και του ρήματος *τυγχάνουσιν*) είναι η αντωνυμία *οἶδε*.

αἰμιπινίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

20079

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως, ὧ βουλή, οὔτε φιλεῖν οὔτε μισεῖν οὐδένα, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων σκοπεῖν· πολλοὶ μὲν γὰρ μικρὸν διαλεγόμενοι καὶ κοσμίως ἀμπεχόμενοι μεγάλων κακῶν αἴτιοι γεγόνασιν, ἕτεροι δὲ τῶν τοιούτων ἀμελοῦντες πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι. Ἦδη δὲ τινων ἡσθόμην, ὧ βουλή, καὶ διὰ ταῦτα ἀχθομένων μοι, ὅτι νεώτερος ὢν ἐπεχείρησα λέγειν ἐν τῷ δήμῳ. Ἐγὼ δὲ τὸ μὲν πρῶτον ἠναγκάσθην ὑπὲρ τῶν ἐμαυτοῦ πραγμάτων δημηγορῆσαι, ἔπειτα μέντοι καὶ ἐμαυτῷ δοκῶ φιλοτιμότερον διατεθῆναι τοῦ δέοντος, ἅμα μὲν τῶν προγόνων ἐνθυμούμενος, ὅτι οὐδὲν πέπαινται τὰ τῆς πόλεως πράττοντες, ἅμα δὲ ὑμᾶς ὁρῶν (τὰ γὰρ ἀληθῆ χρῆ λέγειν) τοὺς τοιούτους μόνους <τινός> ἀξίους νομίζοντας εἶναι, ὥστε ὁρῶν ὑμᾶς ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντας τίς οὐκ ἂν ἐπαρθεῖη πράττειν καὶ λέγειν ὑπὲρ τῆς πόλεως; Ἔτι δὲ τί ἂν τοῖς τοιούτοις ἀχθοισθε; Οὐ γὰρ ἕτεροι περὶ αὐτῶν κριταὶ εἰσιν, ἀλλ' ὑμεῖς.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

B1. «Ὅστε οὐκ ἄξιον ἀπ' ὄψεως... πολλὰ κάγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι». Με ποιους εκφραστικούς τρόπους ο Μαντίθεος προβάλλει τη θέση του ότι η ουσία της δοκιμασίας δεν είναι εξωτερική εμφάνιση του δοκιμαζομένου, αλλά οι πράξεις του;

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

Ὅπως φανερώνει καὶ ὁ τίτλος, στα τρία βιβλία του ἔργου αὐτοῦ ὁ Ἀριστοτέλης περιγράφει τὴ ρητορική τέχνη, τὰ εἶδη καὶ τὰ μέσα της. Εδῶ αναφέρεται στὸν ἐπίλογο τῶν ρητορικῶν λόγων.

Ὁ ἐπίλογος ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσερα στοιχεῖα: πρῶτο στοιχεῖο νὰ διαθέσει τὸν ἀκροατὴ εὐνοϊκὰ πρὸς τὸν ομιλοῦντα καὶ ἐχθρικὰ πρὸς τὸν ἀντίπαλο· δεύτερο στοιχεῖο νὰ αὐξήσῃ ἢ νὰ μειώσῃ τὴ σημασία τῶν πραγμάτων· τρίτο στοιχεῖο νὰ διεγείρῃ στὴν ψυχὴ τοῦ ἀκροατῆ τὰ ἐπιθυμητὰ πάθη· τέταρτο στοιχεῖο νὰ υπενθυμίσει. Το φυσικό, πράγματι, γιὰ τὸν ρήτορα εἶναι, ἀφοῦ ἀποδείξει ὅτι ὁ ἴδιος λέει τὴν ἀλήθεια καὶ ὅτι ὁ ἀντίπαλος ψεύδεται, νὰ προχωρήσῃ ὑστερὰ στὸν ἐπαινο, στὸν ψόγο, στὸ «τελευταῖο χέρι». Ὁ στόχος του νὰ εἶναι νὰ κάνει φανερό τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο: ἢ ὅτι ὁ ρήτορας εἶναι ἓνας καλὸς ἄνθρωπος ἐν σχέσει με τὸ συγκεκριμένο ἀκροατήριον ἢ ὅτι γενικὰ εἶναι ἓνας καλὸς ἄνθρωπος, ἢ ὅτι ὁ ἀντίπαλος

20079

είναι ένας κακός άνθρωπος εν σχέσει με το συγκεκριμένο ακροατήριο ή ότι γενικά είναι ένας κακός άνθρωπος.

Μτφρ. Δ. Λυπουρλής

B2. Ποιες από τις παραπάνω επισημάνσεις του Αριστοτέλη επιβεβαιώνονται στον επίλογο του λόγου που εκφωνεί ο Μαντίθεος;

Μονάδες 10

B3. Να συνδέσετε καθεμία από τις φράσεις της στήλης Α με μία φράση της στήλης Β, ώστε να ολοκληρώνεται ορθά το νόημά της.

A	B
1. Η Αθήνα έγινε το επίκεντρο της ρητορικής κυρίως	α. λόγω του δημοκρατικού πολιτεύματος, των λαϊκών συνελεύσεων, των δικαστηρίων και του χαρακτήρα των Αθηναίων.
	β. επειδή ήταν ο τόπος που αυτή γεννήθηκε.
2. Οι ρητορικοί λόγοι διακρίνονται σε	α. συμβουλευτικούς, ιστορικούς, επιδεικτικούς.
	β. δικανικούς, συμβουλευτικούς, επιδεικτικούς.
3. Το αρχαιότερο δικαστήριο στην Αθήνα ήταν	α. η Ηλιαία.
	β. ο Άρειος Πάγος.
4. Τα βασικά μέρη του ρητορικού λόγου είναι	α. η Πρόθεση, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
	β. το Προοίμιο, η Διήγηση, η Πίστη, ο Επίλογος.
5. Τα πάθη ως έντεχνη πίστη σχετίζονται με την προσπάθεια του ομιλητή	α. να διεγείρει στις ψυχές του ακροατηρίου συναισθήματα.
	β. να παρουσιάσει τον εαυτό του ως έντιμο άνθρωπο και πολίτη.

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Λυσίας, *Κατὰ Διογείτονος* §§9-11.1

(έκδ. του Hude, C. Oxford Classical Texts, 1912)

Ο συγκεκριμένος λόγος θαυμαζόταν στην αρχαιότητα για το προίμιο και τη γεμάτη πάθος διήγησή του. Ο Διογείτων είχε οριστεί από τον αδελφό του Διόδοτο επίτροπος της περιουσίας του την οποία από ό,τι φαίνεται καταχράστηκε.

Ὅγδῶ δ' ἔτει δοκιμασθέντος μετὰ ταῦτα τοῦ πρεσβυτέρου τοῖν μειρακίῳν, καλέσας αὐτοὺς εἶπε Διογείτων, ὅτι καταλίποι αὐτοῖς ὁ πατήρ εἴκοσι μνᾶς ἀργυρίου καὶ τριάκοντα στατήρας. «**Εγὼ οὖν πολλὰ τῶν ἐμαυτοῦ δεδαπάνηκα εἰς τὴν ὑμετέραν τροφήν. Καὶ ἕως μὲν εἶχον, οὐδὲν μοι διέφερεν· νυνὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπόρως διάκειμαι. Σὺ οὖν, ἐπειδὴ δεδοκίμασαι καὶ ἀνὴρ γεγένησαι, σκόπει αὐτὸς ἤδη πόθεν ἔξεις τὰ ἐπιτήδεια**». Ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκπεληγμένοι καὶ δακρύνοντες ᾤχοντο πρὸς τὴν μητέρα, καὶ παραλαβόντες ἐκείνην ἤκον πρὸς ἐμέ, οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ πάθους διακείμενοι καὶ ἀθλίως ἐκπεπτωκότες, κλάοντες καὶ παρακαλοῦντές με μὴ περιδεῖν αὐτοὺς ἀποστερηθέντας τῶν πατρῶων μηδ' εἰς πτωχείαν καταστάντας, ὑβρισμένους ὑφ' ὧν ἤκιστα ἐχρῆν, ἀλλὰ βοηθῆσαι καὶ τῆς ἀδελφῆς ἕνεκα καὶ σφῶν αὐτῶν. Πολλὰ ἂν εἶη λέγειν, ὅσον πένθος ἐν τῇ ἐμῇ οἰκίᾳ ἦν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ.

τοῖν μειρακίῳν (= τῶν μειρακίῳν): των νεαρῶν αγοριῶν

αὐτός: ο ἴδιος

ᾤχοντο: ἐφυγαν και πήγαν

κλάοντες: κλαιόντες

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ2. Πώς αντέδρασαν τα νεαρά αγόρια, όταν άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα;

Μονάδες 10

Γ3.

α. Να γράψετε τη δοτική πληθυντικού των παρακάτω ουσιαστικών: **ὁ πατήρ, τοῦ πάθους**.

(μονάδες 4)

β. Να γράψετε το απαρέμφατο μέλλοντα των παρακάτω ρηματικών τύπων (στην ίδια φωνή και διάθεση): **εἶπε, ἀκούσαντες, ἀποστερηθέντας**. (μονάδες 6)

Μονάδες 10

*Οι παρατηρήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_DOC_1_19033.

20079-Λύση

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Ὑπὲρ Μαντιθέου §§19-21

Διευκρίνιση: Οι προτεινόμενες απαντήσεις στις ερμηνευτικές παρατηρήσεις είναι ενδεικτικές. Αξιοποιούνται κατά κύριο λόγο τα ερμηνευτικά σχόλια του σχολικού βιβλίου, καθώς και οι κειμενικές αναφορές. Τόσο οι παρατηρήσεις όσο και οι απαντήσεις λαμβάνουν υπόψη τις επικαιροποιημένες οδηγίες του ΙΕΠ για το σχολικό έτος 2021-22.

B1. Η εξωτερική εμφάνιση του Μαντίθεου (μακριά μαλλιά όπως είχαν οι Λακεδαιμόνιοι) έχει πιθανόν αποτελέσει αιτία να γίνει αντιπαθής στους δημοκρατικούς συμπολίτες του. Γι' αυτό προτρέπει τους βουλευτές να εστιάσουν στις πράξεις του στην ιδιωτική και δημόσια ζωή και όχι στην εξωτερική του εμφάνιση, προκειμένου να επικυρώσουν την εκλογή του. Την προτροπή αυτή την αναδεικνύει με πολλές αντιθέσεις όπως: ανάμεσα στο συναίσθημα και τη λογική (*φιλεῖν-μισεῖν ≠ σκοπεῖν*), ανάμεσα στο φαίνεσθαι και στο εἶναι (*ἀπ' ὄψεως - ἐκ τῶν ἔργων*), ανάμεσα στο γεγονός ότι πολλοί αν και διαθέτουν κόσμια εμφάνιση, έχουν γίνει αίτιοι μεγάλων κακῶν για την πόλη, ενώ άλλοι παρά τη λιγότερο συμβατική εμφάνισή τους έχουν ωφελήσει την πόλη της Αθήνας (*πολλοὶ μὲν ... ἕτεροι δὲ*). Αξιοσημείωτες, επίσης, είναι οι εναντιωματικές μετοχές (*διαλεγόμενοι, ἀμπεχόμενοι ... ἀμελοῦντες*) οι οποίες ενισχύουν τον αποφθεγματικό χαρακτήρα της διατύπωσης του Μαντίθεου. (Λέξεις 135)

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Ἀριστοτέλης, Ῥητορική 1419b

B2. Στο συγκεκριμένο παράλληλο κείμενο ο Αριστοτέλης αναφέρεται στον ρόλο που έχει ο επίλογος στους ρητορικούς λόγους. Ἐτσι, εντοπίζονται στο κείμενο του Λυσία αρκετά στοιχεία που επιβεβαιώνουν τις επισημάνσεις του Αριστοτέλη. Συγκεκριμένα, ο Μαντίθεος στο τέλος του λόγου του: α) προδιαθέτει ευνοϊκά τους ακροατές για τον ίδιο αναδεικνύοντας το δημοκρατικό ήθος του και την προσήλωσή του στις προγονικές παραδόσεις, β) μειώνει τη σημασία της δυσaréσκειας που ίσως είχε προκληθεί από την πρώτη δημόσια αγόρευσή του σε νεαρή ηλικία, γ) διεγείρει επιθυμητά πάθη στην ψυχή των ακροατῶν εγκωμιάζοντας τους βουλευτές που με τη στάση τους παρακινούν κάθε πολίτη να ασχοληθεί με τα ζητήματα της πόλεως, και δ) καθιστά φανερό στο ακροατήριο ότι είναι ένας καλός άνθρωπος και ένας υποδειγματικός πολίτης. (Λέξεις 119)

B3. 1-α, 2-β, 3-β, 4-β, 5-α

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ Λυσίας, Κατὰ Διογείτονος §§9-11.1

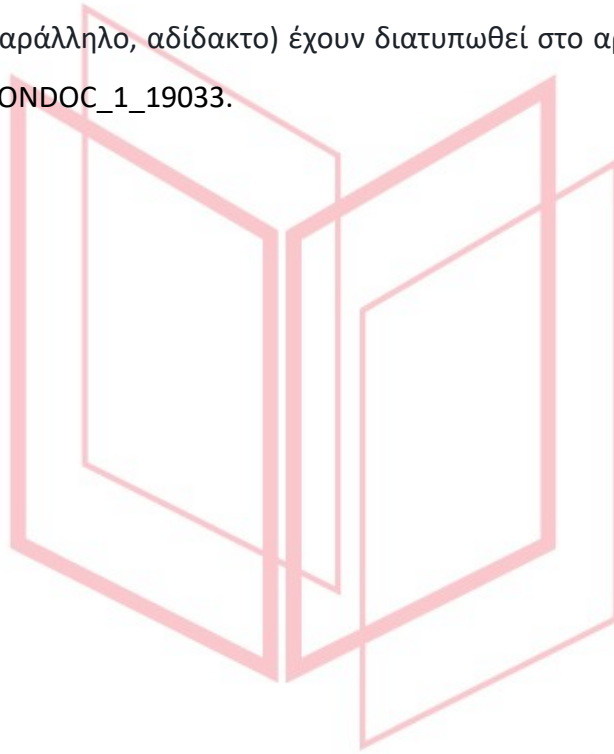
G2. Τα νεαρά αγόρια μόλις άκουσαν τα λόγια του Διογείτονα ξέσπασαν σε κλάματα και προσέτρεξαν στη μητέρα τους. Στη συνέχεια πήγαν μαζί της στον κατήγορο-ομιλητή και του

20079-Λύση

ζητούσαν να μην τους αφήσει να εξαθλιωθούν, αφού ήταν θύματα της αδικίας του Διογείτονα, αλλά να τους βοηθήσει να αντιμετωπίσουν την οδυνηρή κατάσταση.

Γ3. α. τοῖς πατράσι(ν), τοῖς πάθεσι β. λέξιν-ἐρεῖν, ἀκούσεσθαι, ἀποστερηθήσεσθαι.

*Οι ενδεικτικές απαντήσεις για τις ερωτήσεις Α1, Β4, Γ1, Γ4 που αναφέρονται στα ίδια κείμενα (διδαγμένο, παράλληλο, αδίδακτο) έχουν διατυπωθεί στο αρχείο με την ονομασία GEL_CLB_AEG_SOLUTIONDOC_1_19033.

αἰμιμπινίσις

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ